

SBÍRKOVÝ FOND PODKARPATSKÉ RUSI V ODDĚLENÍ NOVODOBÝCH ČESKÝCH DĚJIN NÁRODNÍHO MUZEA¹

PETR SKALA

Abstract: The select's fund of Subcarpatians Rus in National museum is systematic created since 1996, when was closed agreement about a collaboration between the section of the new czech history and the Society of friends of Subcarpatian Rus. It was obtained a few hundreds of various exponates, documents and others prints. Moreover of the most important exponate of whole fund, paint of presidents Masaryk and Benes, which was in the governor office, they are the collection of cards, snaps and negatives, which are showing transformations of contemporary Transcarpatian Ukraine during the first czechoslovakia's era so as a collection of a few decades of special maps, which has a testimonial value about a state of infrastrucur in this time. Legitimations and periodics of various associations grounded in Subcarpatia during czechoslovakia's era are autentich testimony so as artefacts of state employee's , who was working there and documents showed the development of the educational system in region during this era. The personal documents and artefacts of the local natives, who emigrated to Soviet union after Hungarian occupation, where created a ground of czechoslovak military unity, in which earned about a liberation and reopening of Czechoslovakia have extraordinary important value too.

Keywords: Subcarpatian Rus, select's fund, exponates, snaps, maps, documents.

Ve sbírce Národního muzea je Podkarpatská Rus zastoupena kolekcí památek lidové kultury v národopisném oddělení. Tyto předměty byly získány prostřednictvím sběru organizovaných školským odborem civilní správy v Užhorodě za účelem národopisného výzkumu, Rusinů, Ukrajinců a dalších národností žijících na území Podkarpatské Rusi. V podsbírce divadelního oddělení se nachází konvolut plakátů divadelních představení hraných převážně ochotnickými společnostmi působícími na Podkarpatské Rusi, který byl do sbírkového fondu oddělení získán jako část většího daru. Některé dokumenty původem z Podkarpatské Rusi můžeme najít také v pozůstalosti Antonína Hajna, která se nachází ve fondech archivu Národního muzea. Ve fotoarchivu podsbírky tělovýchovy a sportu se nachází fotografie turistických chat, záběry z ligových zápasů fotbalové jedenáctky SK RUSJ Užhorod a tělovýchovných vystoupení sokolů z Podkarpatoruské župy.

Po roce 1945, kdy byla Podkarpatská Rus připojena k Sovětskému svazu, a především po roce 1948 nebylo dvacetiletí existence této oblasti ve státním svazku první Československé republiky nijak zvlášť připomínáno. Zájem o tuto nezaslouženě opomíjenou kapitolu československé historie vzrostl po obnovení demokracie roku 1989. Od počátku 90. let se studiem a dokumentací politického dění, kulturního vývoje a společenského života na Podkarpatské Rusi během meziválečného dvacetiletí začali zabývat také

pracovníci oddělení novodobých českých dějin Národního muzea (ONČD), v jehož podsbírce se již nacházely některé předměty, které na Podkarpatsku ve sledované době vznikly. Roku 1996 byla po dohodě zástupců ONČD a Společnosti přátel Podkarpatské Rusi uzavřena Smlouva o spolupráci mezi Národním muzeem a Společností.² Obě instituce se tak snažily shromáždit co nejvíce předmětů, dokladů a dalších hmotných svědectví o životě v této bývalé nejvýchodnější části první Československé republiky. V podsbírce ONČD tak postupně vznikl sbírkový fond Podkarpatské Rusi. Ve velké většině se jedná o předměty, jejichž dárci na území dnešní Zakarpatské oblasti Ukrajiny ve sledovaném období buď osobně, nebo se svými rodiči pobývali nebo tuto oblast méně či vícekrát navštívili. Shromážděné exponáty nejsou pouze osobními památkami, ale také cennými svědectvími a doklady všeobecného kulturního a společenského vzestupu, ke kterému došlo během prvorepublikového dvacetiletí v oblasti, jež na počátku 20. století patřila k nejzaostalejším v celé Evropě.

Popis sbírkového fondu

Sbírkový fond Podkarpatské Rusi obsahuje v současnosti několik set nejrůznějších sbírkových předmětů, dokumentů a tiskovin.

Za nejcennější předmět sbírkového fondu je možné označit obraz prezidenta T. G. Masaryka a Edvarda Beneše, který

¹ Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národního muzea (DKRVO 2015/29, 00023272).

² *Spolupráce Národního muzea a SPPR*, in: *Podkarpatská Rus 1996*, č. 2, s. 2.